[א]גזלן דדבריהם כשר לעדות אשה גזלן דדברי תורה פסול לעדות אשה נימא רב מנשה דאמר כר' יהודה אמר לך רב מנשה אנא דאמרי אפילו לרבנן וטעמא דרבנן הכא כדרבא דאמר רבא א)[ב]אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע לימא רב יוסף דאמר כרבי יהודה אמר לך רב יוסף אנא דאמרי אפי' לרבנן ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן ורב מנשה דאמר כרבי יהודה: הרגתיו כו' הרגנוהו תנשא כו': מאי שנא הרגתיו ומאי שנא הרגנוהו אמר רב יהודה באומר אני הייתי עם הורגיו ב)והתניא ג)אמרו לו לרבי יהודה מעשה בלסטים אחד שיצא ליהרג במגיזת קפוטקיא ואמר להם לכו אמרו לה לאשת שמעון בן כהן אני הרגתי את בעלה בכניסתי ללוד ואמרי לה בכניסתו ללוד והשיאו את אשתו אמר להם ד)משם ראיה ה)באומר אני הייתי עם הורגיו והא לסטים קתני שנתפס ע"י לסטיות והא יצא ליהרג קתני בי דינא דעובדי כוכבים דלא דייקי וקטלי: **מתני'** [ג]החכם שאסר את האשה בנדר על בעלה הרי זה לא ישאנה ו)מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד: **גמ'** הא התירה ישאנה במאי עסקינן אילימא בחד חד מי מצי מתיר והאמר ז)°(רב אמר) ר' חייא בר אבין אמר רב עמרם [ד]תנא התרת נדרים בשלשה ואלא בתלתא מי חשידי והתנן מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה מפני שהוא בית דין לעולם בחד ח)וכדאמר רב חסדא אמר ר' יוחנן [ה]ביחיד מומחה [ו]הכא נמי ביחיד מומחה: מיאנה או שחלצה וכו': טעמא דב"ד הא בתרי לא מ"ש מהא ט)דתנן [ז]עדים החתומים על שדה מקח י)ועל גט אשה לא חשו חכמים לדבר זה היא גופה קמשמע לן לאפוקי ממ"ד מיאון כ)בפני שנים קמשמע לן מיאון בג' איבעיא להו כנס מהו שיוציא רב כהנא אמר כנס מוציא רב אשי אמר כנס אינו מוציא תני להו רב זוטי דבי רב פפי כדברי האומר כנס אינו מוציא אמרו ליה רבנן לרב אשי ל)גמרא או סברא אמר להו מתני' היא מ)הנטען משפחה ונשתחררה מעובדת כוכבים ונתגיירה הרי זה לא יכנוס ואם כנס אין מוציא אלמא ברננה

גזלן דדבריהם. כמו מפריחי יונים ומשחק בקוביא דתנן (ר"ה דף כב.) כל העדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינם כשרים ועלה אמר רב מנשה זאת אומרת גזלן דדבריהם כו': רבא פליג עליה דרב יוסף ואמר אפי' אמר פלוני רבעני לרצוני הוא ואחר מצטרף להורגו לרובע דכיון שזה מתכוין לעדות נאמן הוא אצל חברו ואין נאמן על עצמו ממה שאמר לרצוני דאדם קרוב אצל עצמו וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה הלכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו: **ואין אדם משים.** את (א) עדותו עדות אצל עצמו ליעשות רשע. והא דקי"ל (ב"מ דף ג:) הודאת פיו כמאה עדים דמי הנ"מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא: **ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן.** הלכך אפילו רשע נאמן ואנא לית לי דרב מנשיא דאמר הא דדברי תורה פסול: **אלא רב מנשיא דאמר כרבי יהודה.** והכי מיתוקם סוגיא רב יוסף מוקים לרב מנשיא כרבי יהודה ורב מנשיא מוקי לרב יוסף כרבי יהודה: **אני הייתי עם הורגיו.** אבל לא נגעתי בו: **ע"י לסטיות.** לפי שהיה עמהן: **מתני' בנדר.** שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה ובאתה לחכם להתיר לה ולא מצא פתח לחרטה: **לא ישאנה.** משום חשד: **שהוא ב"ד.** כלומר מיאון או חליצה לא עשה חכם זה ביחידי דקי"ל נ) חליצה ומיאון בג' ותלתא לא חשידי: **גמ' הא התירה.** ואח"כ מת בעלה או גירשה ישאנה שאין כאן חשדא: **לעולם בחד.** ודקשיא לך מדקתני שאסר מכלל דבר מישרי הוא אין ביחיד מומחה וכדרב חסדא בנדרי' בפרק נערה המאורסה: **ב"ד.** ג': **לא חשו חכמים לדבר זה.** לומר לא יקחו שוב שדה זו מן הלוקח וכן העד של גט לא ישא את האשה: **היא גופה.** כלומר ה"ה דתרי נמי לא חשידי והא דקתני שהוא ב"ד לאו משום לאפוקי מחשדא אלא לאשמועי' דאין מיאון בפחות מג' ולאפוקי ממאן דאמר בפ' [ב"ש] (לקמן קז:) מיאון בשנים: **כנס מהו שיוציא.** אחכם ואמביא גט [א] קאי: **גמרא או סברא.** האי דאמרת כנס אין מוציא:

משום דעד השתא איירי בהאלת הורג ורובע מסיק לה והרוג נמי לא משום שנאה פסיל ליה התם אלא אמר רבינו יצחק דמיפסל משעה שנעשה טרפה דטרפה פסול להעיד כדאמרי' בסנהדרין (דף עח. ושם) וה"ר יוסף מאורלינ"ש מפרש דפריך מהרוג ונרבע שילו כשהם קרובים להורג ורובע וקשה לר"י דאין ה"נ דנהי דבהרוג ליכא למימר דאין ה"נ שיליל דהרי חייב הכתוב מכה אביו מ"מ מנרבע מאי פריך וכ"ת בנרבע נמי דהא דרשינן בסנהדרין (דף נד.) ערות אביך ממש שרבעו ה"מ לענין כרת אבל מיתה לא אשכחן: **רבא** אמר אדם קרוב **אצל עצמו.** הקשה ר' יצחק בן אברהם דבפרק שני דכתובות (דף יח: ושם) מסיק ס)רבא גופיה גבי הא דתנן התם אם אין כתב ידן יוצא ממקום אחר הרי אלו נאמנים לומר אנוסים היינו לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות אבל אמרו מחמת ממון אין נאמנים ואמאי אין נאמנים דהוה לן לפלוגי דיבורא ולומר דאנוסים היו ולא מחמת ממון אלא מחמת נפשות ואומר ר"י דלא פלגינן דיבורא כדי לפסול השטר דמדאוריית' עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד א"נ התם בכל ענין שהם אנוסים אם לא מחמת נפשות הוו רשעים הלכך לית לן למיתלי באונס מחמת נפשות דהוי מיעוטא א): **ואין** אדם משים עצמו רשע. היינו לפסול את עצמו אבל נאמן הוא לומר גבי אכילת חלב מזיד הייתי כדאמר בכריתות (דף יב. ושם) דאין לנו לכופו להביא חולין לעזרה לפי דבריו והא דקאמרינן בהאיש מקדש (קדושין דף נ. ושם) גבי הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא דלא עביד איניש דמשוי נפשיה רשיעא לומר מזיד הייתי לאו משום שלא יהא נאמן לומר מזיד הייתי דפשיטא דנאמן אלא כלומר שאין ברצון אומר בענין דמשוי נפשיה רשיעא וא"ת דהשתא משמע דנרבע לרצונו פסול לעדות ובפרק זה בורר (סנהדרין דף כו:) איכא למ"ד דחשוד על העריות כשר לעדות וי"ל דהתם בחשוד שהוא פריץ ומתייחד עם העריות ולא ודאי בא על הערוה כדפי' התם בקונטרס ומאן דפריך התם עני מרי ארבעים בכתפיה וכשר היינו משום דמלקין על לא טובה השמועה וא"ת וכי ודאי בא על הערוה אמאי פסול הא רשע דחמס בעינן שיהא רע לשמים ולבריות וזה אין רע לבריות כגון אוכל נבלות להכעיס דכשר לרבא בפרק זה בורר (שם כ"ז.) וי"ל דהוי כמו אוכל נבלות לתאבון דפסול לכולי עלמא אע"פ שאין רע לבריות דכיון דחשוד לעבור בשביל הנאת עצמו חשוד נמי להעיד שקר בשביל ממון והכי נמי בא על הערוה: **לימא** רב יוסף דאמר כרבי יהודה. °תימה דהכא לרבי יהודה לית ליה פלגינן דיבורא ובפרק החולץ (לקמן דף מז. ושם) אמרינן ההוא דאתא לקמיה דרבי יהודה ואמר נתגיירתי ביני לבין עצמי א"ל נאמן אתה לפסול את עצמך ואי אתה יכול לפסול את בניך אלמא פלגינן דיבורא ומיהו י"ל דהתם לא מטעם עדות נאמן ע)(דהא אדם קרוב אצל עצמו ועוד דאם נאמן לפסול עצמו איך יתכן שיהו בניו כשרים) אלא הא דפסלינן היינו לאוסרו בבת ישראל דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא או אם נגח שור של ישראל את שורו פטור מטעם הודאת בעל דין והיא דר' יהודה גופא קשיא ושם נפרש בעזרת השם: **באומר** אני הייתי עם הורגיו. אור"י דאע"ג דאמר הרגנוהו נעשה כאומר אני הייתי עם הורגיו וכענין זה מפרש ר"ת ורבינו חננאל בפ' מי שאחזו (גיטין עג: ד"ה אמר) באומר מעת שאני בעולם נעשה כאומר: **במגיזת** קפוטקיא. יש ספרים דגרסי במזיגת והוי כמו במגיזת עבראי פ) כמו שמלה שלמה. ר"י: **טעמא** דב"ד הא בי תרי לא. ואע"ג דאמרינן בריש השולח (גיטין דף לג: ושם) דלתרי נמי בי דינא קרו להו מ"מ אור"י דדייק שפיר דמדתני טעמא בבית דין ולא קאמר מפני שהיו ב' ש"מ דלא סגי הכא בתרי ועוד דומיא דחליצה דבג' אע"ג דאיכא מאן דמכשר בפרק מצות חליצה (לקמן דף קד.) ביחידי הך תנא לא סבר לה כוותיה דחד ודאי לא מיקרי ב"ד ואיכא נמי רננה בחד: **לא** חשו חכמים לדבר זה. ואע"ג דשרי [ב] מ"מ בעל נפש יתרחק כדתני' עלה באלו טרפות (חולין דף מד: ושם) דן את הדין זיכה וחייב טימא וטיהר וכן העדים שהעידו כולם רשאים ליקח אבל חכמים אמרו התרחק מן הכיעור ומן הדומה לו וא"ת הא אמרינן בסוף התקבל (גיטין דף סז. ושם) גבי חיישינן שמא תשכור עדים דיבורא אמרי מעשה לא עבדי וי"ל דכשמעידים שקר חשיב נמי מעשה כדפי' בקונטרס כיון דעל פיהם נגמר ולא קרי דיבורא התם אלא באומר אמרו שאומר מן הבעל לסופר ולעדים לכתוב ולחתום דלא נגמר הדבר על ידיהם: **אמר** להו מתני' היא הנטען כו'. ולנטען על אשת איש לא דמי דהתם בדין שיוציא אם הוא אמת אסירא ליה אבל הכא שאסר את האשה בנדר אפילו אסרה שלא כדין כיון שגירשה בעלה שריא לחכם מדאורייתא ב):

אגירושין

עין משפט נר מצוה

צ א מיי' פי"ב מהלכות גירושין הלכה יז סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף ג:

צא ב מיי' פי"ב מהל' עדות הל' ב ופי"ג מהל' גירושין הלכה י סמג לאוין ריד טוש"ע ח"מ סימן לד סעיף כו:

צב ג מיי' פי"ג מהלכות גירושין הלכה יד טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף ב:

צג ד ה מיי' פ"ו מהל' שבועות הלכה א ה טוש"ע י"ד סימן רכח סעיף א:

צד ו מיי' שם טוש"ע אה"ע סי' יב סע"ב:

צה ז שם סעיף א:

◆

תום' חד מקמאי

מוציא: **אמר** רב מנשה גזלן דדבריהם כשר לעדות הא דדברי תורה פסול לעדות אשה: **הא** דתנן החכם שאסר את האשה בנדר לא ישאנה וקי"ל ביחיד מומחה ולפום הכי אם התירה ישאנה אבל בתלתא אפילו אסרו ישאנה משום שהם ב"ד ובבכורות פרק כל פסולי המוקדשים דכי אמרי' הפרת נדרים בשלשה הדיוטות במקום שאין שם מומחה ורבי יהודה ס"ל התם ואחד מהם חכם ולית הלכתא כוותיה ומקשינן התם מכלל דהנך כל דהו ומשנינן דמסברי להו וסברי: גרסינן בשלהי נדרים ההיא איתתא דכל יומא דמשמש מקדמא ומשיא לגברא יומא חד אייתא ליה מיא לממשא א"ל הא מילתא לא הות האידנא א"ל א"כ חד מהני נכרים דהוו הכא אמר ר"נ עיניה נתנה באחר וכו':

◆

מוסף רש"י

אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע. אין אדם נפסל לעדות בהודאת פיו, דאדם קרוב אצל עצמו הלכך אין אדם יכול לשום עצמו רשע, כלומר על עדות עצמו אינו נעשה רשע, שהרי תורה פסלה קרוב לעדות, והרג הרובע דפלגינן דיבורא ומהימנינן ליה לגבי חבריה ולא מהימנינן ליה לגבי דידיה לפסול לעדות (סנהדרין ט:) דהא אין קרוב מעיד לא לזכות ולא לחובה ואדם קרוב אצל עצמו (שם כה.). **משם ראיה.** בתמיה (סוכה כח.). **מיאנה או שחלצה בפניו.** אשה בפני החכם, מותר לישאנה, ואינו נחשד לומר על מנת כן התירה, מפני שהוא ב"ד. כלומר שלא הוא היה לבדו שם אלא בית דין שלשה היו שם (בכורות לא.) כלומר לא יחיד הוא שם דנימא בשבילו נתכוין, שהרי ב"ד היה שם ואין ב"ד פחות משלשה (לקמן קא:). **ביחיד מומחה.** בקי בגמרא, כלומר רב מובהק (רשב"ם ב"ב קב:). **עדים החתומים כו' לא חשו חכמים לדבר זה.** מאחר שמכירין חתימתן לא חשו לומר שקר חתמו (גיטין סז.). **הנטען.** חשוד, כלומר שטוענים עליו דברי לעז (לעיל כד:).

מסורת הש"ס

א) כתובות יח: סנהדרין ט: כה., ב) [עי' רש"א], ג) [תוספתא פ"ד], ד) [שבת כט: וש"נ], ה) [תוספתא פ"ד ע"ש], ו) לקמן קא: בכורות לו., ז) [בבכורות לו: ליתא יע"ש היטב], ח) נדרים עח: ע"ש ב"ב קכ: בכורות לו., ט) [נ"ל דתניא], י) גיטין סז., כ) [לקמן קא: קז:], ל) [ערכין ס. ב"ב עז.], מ) [לעיל כד: ע"ש], נ) [סנהדרין ג.], ס) ע"ש שהוא רמי בר חמא, ע) רש"ל מ"ז, פ) תרגום על בעיי העברים במדבר לג פ' מ"ד,

◆

גליון הש"ס

גמ' והאמר (רב) אר"ח בר אבין. נ"ל [רבא] סדר הדורות בהקדמה אות ד: **תוס'** ד"ה לימא רב יוסף דאמר כר"י תימה דהכא וכו'. עיין תשובת רשד"ם חלק י"ד סימן רנד:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואין אדם משים את עצמו רשע אין עדותו:

◆

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה כנס מהו שיוציא אחכם ואמביא גט קאי. נ"ב וכ"כ הרמב"ם ושו"ע. אבל רשב"א כתב דלא קאי רק על מתני' ז' על החכם וכ"ה ברא"ש להדיא וכ"מ בתוספתא ועט"ז (ועמ"ש רבינו באה"ע סימן יב ס"ק ב'): [ב] תוס' ד"ה לא כו' מ"מ ב"נ יתרחק. נ"ב אבל לטעם הירושלמי ר"ל דאף לכתחלה מותר ואין כאן הרחק דאל"כ נ"ל שאין שנים כו' אפילו בשביל שניהם כמו במקח ועמש"ש (ע"ש בס"ק ה'):

◆

תוספות ישנים

א) ועוי"ל דשאני הכא שיש לנו לומר פלגינן דבורא דכשאמר פלוני רבעני מעתה נהרג הרובע בין לאונסו בין לרצונו ולא צריך תו לומר לאונסו או לרצונו וא"כ כי אמר אחרי כן לרצוני פלגינן דבורא דמלתא דרבעו חשיבא בפני עצמה היא והוו כתרי דבורי אבל התם כי אמרו אנוסים היינו אין הדבר כלום עד שיפרשו אם מחמת ממון אם מחמת נפשות לכן לא שייך לחלק הדבור שאין זה בלא זה כלום: באומר אני הייתי אם הורגיו. יש גורסים בכ"ף פי' כ"ש דמהני כשאומר הרגנוהו כמו אם היה אומר אני הייתי אם הורגיו והוי כדאמרי' בגיטין כאומר מעת שאני בעולם וניחא שאינו מגיה המשנה: **ב)** ולהך פי' נ"ל דכי בעי לעיל כנס מהו שיוציא לא קאי אלא אחכם שאסר וכו' דאי קאי אכולהו כדפ"ה לעיל מאי שנא דלא מפקינן הכא ברננה ובנטען מפקינן אף ברננה. דגם הכא אם סרנה אמת שמשקר מהאי דאמר מת הרגתיו אסורה לו מן התורה שעדיין אשת איש היא אלא ודאי לא קא בעי אלא מחכם שאסר האשה בנדר על בעלה:

ברנה לא מפקינן ה"ג ברנה לא מפקינן: **מתני'** [א]וכולם שהיו להם נשים ומתו מותרות לינשא להם [ב]וכולן שנישאו לאחרים ונתגרשו או שנתאלמנו מותרות לינשא להם [ג]וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם: **גמ'** מתו אין נתגרשו לא אמר ליה רב הלל לרב אשי והתניא אפי' נתגרשו לא קשיא הא דהואי קטטה הא דלא הואי קטטה ואיבעית אימא הא והא דלא הואי קטטה ולא קשיא [ד]הא דארגיל הוא הא דארגילה היא: וכולן שנישאו וכו': קס"ד מיתה אמיתה וגירושין אגירושין נימא מתניתין דלא כרבי דאי כרבי [ה]האמר בתרי זימני הויא חזקה לא מיתה אגירושין וגירושין אמיתה: וכולן מותרות לבניהם או לאחיהם: מאי שנא מהא [ו]דתנן [ג]הנטען מן האשה אסור באמה ובבתה ובאחותה נשי לגבי נשי שכיחן דאזלן גברי לגבי גברי לא שכיחן אי נמי נשי דלא אסרן שכיבתן אהדדי לא קפדי אהדדי גברי דאסרן שכיבתן אהדדי קפדי אהדדי אי הכי אביו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעי' אביו [ד]דבזיז בניה מיניה אבל בנו דלא בזיז אביו מיניה אימא לא קמ"ל:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

ארבעה [ה]אחין שנים מהם נשואים שתי אחיות ומתו הנשואים את האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואם קדמו וכנסו יוציאו [ו]רבי אליעזר אומר ב"ש אומרים [ז]יקיים וב"ה אומרי' יוציאו [ח]היתה אחת מהן אסור' על האחד איסור ערוה אסור בה ומותר באחות' והשני אסור בשתיהן [ט]איסור מצוה ואיסור קדושה חולצת ולא מתייבמת [ט]היתה אחת מהן אסורה על זה איסור ערוה והשניה אסורה על זה איסור ערוה האסורה לזה מותרת לזה והאסורה לזה מותרת לזה וזו היא שאמרו [י]אחותה כשהיא יבמתה או חולצת או מתייבמת: **גמ'** ש"מ [כ]יש זיקה דאי [כ]אין זיקה מכדי הני מתרי בתי קאתיין האי לייבם חדא והאי לייבם חדא לעולם אימא לך אין זיקה ומשום דקסבר [ל]אסור לבטל מצות יבמין דלמא אדמייבם חד מיית אידך וקמבטל מצות יבמין אי הכי תלתא נמי לא מיבעיא קאמרינן לא מיבעיא תלתא דודאי בטלה מצות יבמין אבל ד' למיתה לא חיישינן קמ"ל אי הכי

חמשה

ברנה. מפני רינון ולעז בני אדם לא אמרינן ליה הולא ולא דמי לנטען על אשת איש[מ] דהתם הוציל והוציאה בעלה מפני זה והלך זה ונשאה מכוער הדבר: **מתני' וכולם.** החכם והמביא גט והמעיד באשה להשיאה דתנן בהן לא יכנוס[נ]: **שהיו להם נשים.** בשעת מעשה ומתו לאחר זמן מותרות אלו לינשא להם דהשתא ליכא חשד שהרי בשעה שהעיד זה העד או שאסרה חכם היתה אשתו קיימת ולא לישא את זו נתכוין: **וכולן.** הנשים הללו: **שנישאו.** לאחרים כשאסרה חכם או כשהעיד עד במיתת בעלה ומתו הבעלים השניים: **מותרות לינשא.** לחכם ולעד ולמביא גט: **וכולן.** הנשים הללו מותרות לבניהם או לאחיהם של אלו המתירים אותן ואין אסורות אלא להן לבדן: **גמ' נתגרשו לא.** דע"י שנתן את עיניו בזו שהתיר גירש את אשתו: **הא.** דקתני אפי' נתגרשו כגון דהוי להו קטטה מקמי הכי דעדיין לא נתן דעתו על זאת: ה"ג **ואיבעית אימא אידי ואידי דלא הוו להו קטטה: הא.** דקתני נתגרשו לא בדארגיל הוא קטטה שהוא התחיל להקניט את אשתו: **והא.** דקתני אפי' נתגרשו בדארגילה היא קטטה שהיא הקניטתו תחלה: **קס"ד מיתה אמיתה.** הא דקתני וכולן שנישאו לאחרים ומתו קאי נמי ארישא דקתני[ס] מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא את אשתו וקתני דאם נישאת לאחר על פיו ומת השני הזה מותרת לינשא לעד זה ואע"פ שמתו ב' בעליה תנשא לשלישי ולא אמרינן הוחזקה זו קטלנית שהנושאה מת וגירושין דקתני נתגרשה קאי אגירושין דלעיל המביא גט כו' ואשמעינן דאם נשאת לאחר בהוא הגט וגירשה השני הזה מותרת לינשא למביא גיטה הראשון: **בתרי זימני הויא חזקה.** לקמן בהבא על יבמתו (דף סד:) ניסת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא תינשא דברי רבי ומתני' דלא כרבי דאי רבי נהי דחשד ליכא מיהו לכל העולם אסורה שהוחזקה להתאלמן או להתגרש: **מיתה.** דקתני הכא שנישאו לאחרים ומתו מותרות לאו אכולהו דלעיל קאי אלא אגירושין והמביא גט או חכם שאסר את האשה: **וגירושין.** דהכא אמת הרגתיו הרגנוהו ומש"ה כשנתגרשה משני זה מותרת לשלישי שעדיין לא הוחזקה בחדא ריעותא תרי זימני: **אסור באמה ובתה ואחותה.** כדמפרש טעמא לקמן שמא לאחר שישא את אמה או את בתה תזנה זו עמו ובזנות קמא לא הוה מיתסר באמה ובקרובותיה דקי"ל (לקמן דף צז.) נושאין על האנוסה ועל המפותה דלא נאסרו קרובות אשה על האיש אא"כ קדשה לראשונה דאישות כתיב בה וקיחה [ע]כי יקח איש את אשה ואת אמה (ויקרא כ) אבל משנשא את אמה ואת בתה עומדת הנטענת הראשונה עליו בכרת דתנן (לקמן צז.) האונס והמפתה על הנשואה חייב וה"נ אמאי מותרת לבניהם ליחוש שמא עלת זמה היה ביניהם לישא את בנו של זה ויהא זה רגיל אצלה: **נשי לא אסרו** [א]. שכיבת זנות הקרובה את אשתו גמורה עליו הילכך לא קפדא אשתו ושתקה וחיישינן אבל גברי דאסרי שכיבתן אהדדי דאשה המזנה אסורה לבעלה קפיד בעל ורחיק האי מיניה: **א"ה.** דבגברי לא חיישינן לזנות שיזנה קרובו עם אשתו לאביו של מתיר נמי תשתרי ואמאי תני לבניהן ולאחיהן ולא תני נמי לאביהן: **לא מיבעיא לאביו.** של מתיר דמותרות ולא חיישינן שמא יזנה מתיר זה עמה: **דבזיז מיניה.** [ס]בוש הוא מאביו ואימתו עליו:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

ארבעה אחין. ולא מתייבמות. מפרש טעמא בגמ' משום זיקה דכיון דתרווייהו זקיקן להאי ולהאי קמא דמייבם פגע באחות זקוקתו דהויא כאשתו: **איסור ערוה.** כגון חמותו ואם חמותו: **ומותר באחותה.** דלאו אחות זקוקה היא דערוה לאו קמיה רמיא לייבומי: **איסור מצוה.** רמיא קמיה מדאורייתא הלכך אסור באחותה דאחות זקוקה היא: **אחותה** [ב] **כשהיא יבמתה.** [פ]אחותה של ערוה [ג](כשהיא יבמתה) אשת אחי בעלה כשנופלת עמה לייבום: **או חולצת או מתייבמת.** דלאו אחות זקוקתו היא דערוה לא רמיא קמיה: **גמ' יש זיקה.** כלומר חומרת זיקה לשוויי אחות זקוקתו כאחות אשתו. ובמס' נדרים (דף עד.) פליגי בה איכא למ"ד זקוקתו כאשתו להפרת נדריה ולאסור קרובות ואיכא למ"ד אין זיקה ובפרקין דלעיל (דף יז:) איפליגו בה רב הונא ורב יהודה: **מתרי בתי.** משני אחין נפלו: **מיית אידך.** ונפלה קמיה דהאי ונפקא משום אחות אשתו בלא חליצה וייבום הלכך אמרי' להו חלוצו דאי נמי מיית אידך אח לבתר חליצה דחד הדר האי חולץ וחלץ לה: **תלתא נמי.** מאי שנא דנקט ד' אחין אי אמרת בשלמא יש זיקה אשמעי' רבותא דאע"ג דתרי אחי נינהו ולא אלימא זיקתו דקמא דמייבם דמצינו למימר ההיא רמיא קמיה ואחותה קמי אחיו ואפ"ה אסור וכ"ש שלשה אחין ב' מהם נשואים שתי אחיות ומתו ונפלו שתיהן לפני זה שתיהן אסורות דתרווייהו עליה רמיא וזיקתו חמורה וכי נסיב הוי פגע באחות זקוקתו אלא אי משום ביטול מצות יבמין אפי' תלתא נמי ומתו השנים הנשואים שתי אחיות שתיהן חולצות דאי מייבם חדא נפקא אידך בולא כלום:

חמשה

אגירושין. אגב מיתה נקט גירושין דאפי' נתגרשה כמה פעמים שריא לינשא: **אי הכי אביו נמי.** לא מצי לשנויי דנקט בנו לרבותא אע"ג דאסור באנוסת אביו לר' יהודה[ק] דהתינח בניהן אבל אחיהן אמאי נקט אי לאו לדקדק אבל לאביו לא:

הדרן עלך כיצד אשת אחיו

חולצות ולא מתייבמות. פירשתי לעיל (דף יח. ד"ה דלמא וכו') ועוד נפרש בגמ' גבי פלוגתא דרב ור' יוחנן: **אי הכי תלתא נמי.** אי אמרת בשלמא יש זיקה ניחא דנקט ארבעה לאשמועינן דאפי' בתרי יש זיקה אלא אי אין זיקה וטעמא משום ביטול מצות יבמין לישמעינן תלתא דהוי רבותא טפי דאסור לבטל אע"ג דחדא מינייהו לא חזיא לייבומי וכל שכן בד' דשתיהן ראויות להתייבם זה אחת וזה אחת דאסור ועוד אר"י דמצי לפרש דס"ד השתא דחיישינן למיתה דתרי כמו למיתה דחד ולהכי פריך א"ה תלתא נמי כיון דלא אתא לאשמועינן חידוש של חשש מיתה מדלא נקט חמשה דהוי רבותא טפי אלא לאשמעינן דאסור לבטל וזה יכול להשמיענו אפילו בתלתא:

למיתה

מסורת הש"ס

א) לקמן סד: ב"מ קו: [עירובין לז. כתובות מג:], ב) [צ"ל דתניא], ג) לקמן לז. [תוספתא פ"ד], ד) [גיר' הערוך כזה], ה) לעיל יח. כג: מ: עדיות פ"ה מ"ה, ו) [ע' תוס' לקמן כח. ד"ה רבי אליעזר], ז) צ"ל יקיימו, ח) [לקמן כח.], ט) [לעיל כ. לקמן כח: סנהדרין נג.], י) לעיל כ., כ) [לעיל יח.], ל) [שם], מ) [לעיל כד:], נ) [לעיל כה. כה:], ס) [ע"א], ע) צ"ל ואיש אשר יקח, פ) בדפו"ר ליתא מילת אחותה, צ) [רש"ל מח"ז], ק) [לעיל ד. לקמן לז.],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דבזיז מיניה בוש הוא כו'. עי' נדה טו ע"ב תוד"ה אפילו ילדה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נשי לא אסרו שכיבתן שכיבת זנות הקרובה לא אסרו את אשתו גמורה: (ב) רש"י ד"ה אחותה של ערוה כשהיא כצ"ל ותיבות אחותה כשהיא יבמתה נמחק:

מוסף רש"י

הנטען מן האשה. נחשד ויצא עליו קול (לקמן צז.).

הדרן עלך כיצד

ארבעה אחין כו' ומתו הנשואים את האחיות. ונפלו שתיהן יחד לפני האחין, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות. משום דתרווייהו זקוקי ליה להאי ותרווייהו זקוקי ליה להאי ולהאי נסיב חדא קא פגע באחות זקוקתו (לעיל יח.). איסור מצוה ואיסור קדושה. יבמה שנפלה לפני יבם והיתה אסורה עליו משום מצוה (שניות מדברי סופרים) או משום קדושה (אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט) חולצת ולא מתייבמת. ואינה יוצאה בלא כלום, אף על גב דגבי חייבי כריתות קיימא לן מגזרה שוה דעליה דיוצאה זימנין בלא כלום בלא חליצה, התם הוא דלא חלו ליה איסור חמור דלא תפסי ביה קדושי, אבל איסור מצוה או קדושה דבנית קדושין ניהו, מרבנן מיבמתו יבמתו, יש לך אחרת שעולה השערה לחלוץ ולא ליבם, ואיזו זו חייבי לאוין (סנהדרין נג.) ואם היתה האחת אסורה על האחד איסור מצוה, אינו מותר באחותה, הואיל והיא מדאורייתא רמיא קמיה, הולי אידך אחות זקוקתו, הלכך בעו חליצה (לקמן כח.), אחותה. של ערוה, כשהיא יבמתה. כגון שנפלו שתי אחיות מאחין, האחת אסורה משום ערוה, כגון שהיא כלתו או אחותו, או מתייבמת. אחות הערוה דלא פגע באחות זקוקתו, משום דערוה לאו זקוקתו היא (לעיל כ.).

עין משפט נר מצוה

צו א מיי' פי"י מהל' גירושין הלכה טו טוש"ע אה"ע סימן יב סעיף ד:

צז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

צח ג ד מיי' שם והל' טז טוש"ע שם סעיף ד:

א ה ו מיי' פ"ז מהלכו' יבום הלכה א טוש"ע אה"ע סי' קעה סע"ג:

ב ו מיי' שם טוש"ע אה"ע שם סעיף ד:

ג ח ט מיימון שם הל' ב טוש"ע אה"ע שם סעיף ה:

ד י מיי' שם הלכה א טוש"ע אה"ע שם סעיף ג:

תוספות ישנים

ש"מ יש זיקה. וא"ת א"כ לחלוץ לחדא ולייבם לחדא וי"ל גזרה דלמא מייבם והדר חליץ וכי מייבם פגע באחות זקוקתו. ולא נהירא דכיון דקאמר ש"מ יש זיקה א"כ אין לגזור דלמא מייבם ברישא דטעם של זיקה פשוט הוא ולא יטעו כמו שאפרש לקמן בע"ה. וי"ל דטעמא דכיון שנאסרה עליו שעה אחת שוב לא יכא לה היתר עולמית וא"ת לרב דלא סבר כן לקמן מאי איכא למימר. וי"ל דמ"מ מוקים לה להך משנה כר' אליעזר דאמר כיון שנאסרה פעם אחת שוב אין לה היתר אף באיסורא דרבנן כי הכא דאין האיסור רק משום אחות זקוקתו. והא דדייקינן לקמן מדסיפא ר' אליעזר רישא לאו ר' אליעזר זהו לרבי יוחנן אבל רב לא סבר כן א"נ רב לא יסבור האי דיוקי:

תוס' חד מקמאי

ארבעה אחין שנים מהם נשואים ב' אחיות ומתו הנשואין לאחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות דוקא בדליכא צרות אבל בדאיכא צרות כיון דחליצת צרות מעולה מאחרות חליץ לצרות ולא לאחיות דקי"ל כשמואל דאמר ב' יבמות הבאות מב' בתים חלץ (ליבמות) [לאחיות] לא נפטרו הצרות לצרות נפטרו אחיו' דלא אלימא זיקה לשוויה צרה כערוה ומי' אי חליץ לאחיות אהני למפטר נפשה. אבל לכתחלה אמרינן ליה דיחלוץ לצרות שהיא חליצה מעולה מן האחיות. אבל היכא דליכא צרות לא אפשר דלא למחלץ לאחיות. והוי יודע דאליבא דרב דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על האחין שתי האחיות כל אחת מהן צריכה חליצה משני האחין. ולפי דעתי הלכתא כרב בהא אע"ג דפליג עליה שמואל דקי"ל הלכתא כרב באסורא וראיה לדבר פסק זה ממה שפירש הרב אלפס [בס"פ ר"ג] גבי פלוגתא דרבי ורבנן כשקדשה לשם יבמות דרבנן כרב ור' כשמואל וקי"ל כרבנן ורב אשי נמי אמר התם דכו"ע חליצה פסולה אינה פוטרת היינו כרב אלמא הלכתא כרב אע"ג דכתב הרב אלפס דכל הני שינויי לא סמכינן עלייהו והרב אלפס כתב דברי רב ודברי שמואל ולא פסק הלכתא כחד מנייהו ואולי סמך על הכלל שבידינו דהלכתא כרב באיסורא:

חמשה נמי למיתה דתרי לא חיישינן אמר א)רבא בר רב הונא אמר רב שלש אחיות יבמות שנפלו לפני שני אחין יבמין זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת ואמצעית צריכה חליצה משניהם אמר ליה רבה מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם קסברת יש זיקה והויא לה חליצה פסולה ב)וחליצה פסולה צריך לחזור על כל האחין אי הכי קמייתא נמי אי דנפול בבת אחת הכי נמי לא צריכא דנפול בזו אחר זו נפלה חדא חליץ לה ראובן נפלה אידך חליץ לה שמעון נפלה אידך חליץ לה האי מפקע זיקתו חליץ לה האי מפקע זיקתו ג)והאמר רב אין זיקה לדברי האומר יש זיקה קאמר ושמואל אמר אחד חולץ לכולן מכדי שמעינן ליה לשמואל דאמר חליצה מעליא בעינן דאמר שמואל חלץ

חמשה נמי. שנים נשואים שתי אחיות ומתו השנים ונשארו השלשה דלמא אדמייבם חד מייתו להו תרי ובטלה מצות יבמין: **לפני שני אחין יבמין.** כלומר לפני שני אחי בעליהן שהן יבמיהן: **אמצעית.** כלומר שלישית ולאו דוקא נקט: **צריכה חליצה משניהן.** כדמפרש ואזיל: לא גרסינן **מדקאמרת זה חולץ כו'** אלא ה"ג **מדקאמרת צריכה חליצה משניהם קסברת יש זיקה והויא לה חליצה פסולה וחליצה פסולה צריכה לחזור כו'.** כלומר מדקאמרת צריכה חליצה משניהם קסברת אלימא מצות זיקת יבמין למירמי אתרווייהו והך חליצה על כרחך חליצה פסולה היא כלומר גרועה שאם רצה לייבם אינו יכול דאחות חלוצתו היא הילכך לאו מעלייתא היא וצריכה לחזור על כולן דלא מיפקעא זיקה דתרווייהו בחליצה דחדא משום דאלימא זיקה ורמיא אתרווייהו: **קמייתא.** שתים הראשונות נמי ליבעו חליצה משניהם דחליצתן נמי לאו מעלייתא היא דאי בעי לייבומי לא מצי הואיל ויש זיקה: **בבת אחת.** כלומר אם באו לחלוץ כאחת שלא הספיקה הראשונה לחלוץ עד שנפלה גם השניה והשלישית הכי נמי דכולן צריכות לחזור אחר כל האחין: **הכא דנפלו זו אחר זו.** נפילתה של זו אחר חליצתה של זו: **נפלה לה חדא חלץ לה ראובן.** וחליצה כשרה היתה שאם רצה יכול לייבם: **נפלה אידך חלץ לה שמעון.** וגם זו כשרה שאם רצה מייבם ואין כאן אחות זקוקה שכבר חלצה אחותה קודם נפילת זו. נפלה שלישית אי בעי לייבומי לא מצי דאחות חלוצת שניהם היא ובולא כלום נמי לא נפקא דאחות חלוצה אינה אלא מדברי סופרים לקמן בהחולץ (דף מ:) הלכך חלץ האי חליצה כל דהו ולאו מעלייתא היא שאם חפץ לא ייבם ומיהו חליצתו וזיקתו שוות שתיהן לגרוע ופקעה זיקתו בחליצתו. חלץ האי מפקע זיקה: **והא אמר רב אין זיקה.** בפרק כיצד (לעיל דף יז:) א"ר הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באמה: חלץ

למיתה דתרי לא חיישינן. תימה דבפ"ק דיומא (דף ב.) גבי הא דאמר ר' יהודה אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו ופרכי לה רבנן א"כ אין לדבר סוף ומאי קושיא הא רבנן חיישי הכא למיתה דחד ולא דתרי ואר"י דהכי פרכי ליה כיון דחיישת למיתה דזמן מועט אע"ג דלא שכיחא תחוש נמי למיתה דתרי אע"ג דלא שכיח וא"כ אין לדבר סוף ומשני התם (דף יג.) דלר' יהודה מיתה דחדא שכיחא פירוש אפי' לזמן מועט דתרי לא שכיחא והא דקאמרי התם רבנן מיתה לא שכיחא לאו משום שאין לדבר סוף דהא דקאמר אין לדבר סוף היינו משום דלא שכיח כדפרישי' כי מיתה דחד דשכיח יש לדבר סוף דתרי ודאי לא שכיחי:

מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם קא סברת יש זיקה וחליצה פסולה וכו'. ואית ספרים דגרסי מדקאמר זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת קא סברת יש זיקה ופי' בקונטרס דלא גרסי' ליה ונראה דלא גרים ליה בקונטרס משום דלמ"ד אין זיקה נמי זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת דאי אפשר לייבם אחת משום ביטול מצות יבמין וליכא למימר נמי דאחד יחלוץ לשתיהן דלמ"ד אין זיקה נמי אין חליצה פסולה של ראובן שכבר חלץ לאחת מפקעת זיקת שמעון החשובה דהא לקמן קאמר בשלמא צרה דרחל לא תפטר משום דחליצת רחל חליצה פסולה היא אלמא אפי' למ"ד אין זיקה אין חליצת רחל פוטרת זיקת צרתה החשובה דהא אוקי דשמואל אליבא דמ"ד אין זיקה קאמר וה"ה דה"נ לא תפטר חליצת ראובן השניה מאת השני דהא אכתי לא מסיק אדעתיה לחלק בין מיפטר נפשה בין מיפטר צרה ולר"י נראה דשפיר גרסי' ליה דלפי האמת למ"ד אין זיקה חליצה גרועה פוטרת החשובה הימנה דאמרי' בהדיא בפרק ר"ג (לקמן דף נא. ושם) דלמ"ד אין זיקה חלץ לבעלת הגט נפטרה צרתה אע"ג דבעלת הגט חליצתה פסולה טפי משל צרה שהרי חשובה כחלוצה אלו למיסר בקרובותיה וע"כ שמואל דאמר חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לבעלת הגט לא נפטרה צרה סבר דיש זיקה וסוגיא דבסמוך אינה לפי האמת אלא ה"פ בשלמא צרה דרחל לא תפטר כלומר אפי' אם תאמר דלמ"ד אין זיקה נמי חליצה פסולה צריכה לחזור והשתא ניחא דצרת רחל לא תפטר מ"מ צרה דלאה תפטר דחליצה כשרה היא תדע דאותה סוגיא אינה לפי האמת דהא פריך בתר הכי ולצרה דרחל מי מיפטרא והתנן כו' אלמא בעי למימר דלמ"ד אין זיקה לא מיפטרא רחל בחליצת צרה אע"ג דלא אסירא צרה אלא מכחה וכ"ש אם היו שוות וא"כ אין מדקדק מדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם אלא על אותה סוגיא אין לסמוך כדפרישי' דלא קאי הכי וכי מפרש דשמואל התחיל ולא התחיל קאמר לא יאמר עוד דשמואל אליבא דמ"ד אין זיקה קאמר כמו שאפרש דלדידיה חלץ לאחיות ולבעלת הגט נפטרו צרות וגרסינן שפיר מדקאמר זה חולץ לאחת כו' קסבר יש זיקה ומדקאמר אמצעית צריכה חליצה משניהם קא סבר דחליצה פסולה צריכה לחזור ואע"ג דתרווייהו יכול לדקדק מסיפא מ"מ מה שיכול לדקדק מרישא מדקדק: **וחליצה** פסולה צריך לחזור וכו'. לא [א] כמו שפירש בקונטרס דכל היכא שאינו יכול לייבם חשיבה חליצה פסולה דהא אמר בפ"ק (לעיל דף יא:) גבי מחזיר גרושתו או היא או צרתה חולצת ולא חשיבה חליצת גרושה חליצה פסולה אע"ג דאין יכול לייבמה ולקמן נמי קאמר אלא צרה דלאה תפטר דחליצתה כשרה אלמא חשיבא לה חליצה כשרה אע"ג דאסירא ליבמה משום ביטול מצות יבמין דנהי דלא מבטל מצות יבמין מצרת רחל דאע"ג דכשייבם לאה יהיה אסור בצרת רחל כמו שאסור בצרת קרובת חלוצתו מ"מ חליצה מיהא בעיא דאורייתא דאינה צרת אחות אשה לאחר שיבם לאה כיון שכבר לא היתה צרת אחות אשה משמת בעלה וכשיחלוץ לצרת רחל לא מיתסרא לאה דמותר אדם בקרובת צרת חלוצתו מ"מ איכא ביטול מצות יבמין אם יבא לייבם לאה דחיישינן שמא תמות צרת רחל וקא מבטל מרחל מצות יבמין וליכא למימר דיש לרחל צרות הרבה דליכא למיחש למיתה דכולהו אי נמי כשחלץ ללאה קודם נפילת רחל א"כ בחנם דחק לתרץ מאי לא נפטרו צרות צרות דעלמא דה"ל לאוקומי טפי בנפול בבת אחת ואין כי אם צרה אחת ללאה וצרה אחת לרחל דאז אסורה לייבם לאה משום ביטול מצות יבמין [ב] אלא נראה לר"י דלא חשיבא חליצה פסולה אלא אחות זקוקתו למ"ד יש זיקה או אחות חלוצתו לכ"ע ובעלת הגט ובעלת מאמר דבכולהו קלשא זיקה דאחות זקוקתו דמיא לאחות אשתו דאין בה זיקה ואחות חלוצתו כאחות גרושתו ובעלת הגט דמיא לחלוצה ובעלת מאמר לכנוסה דאין בה זיקה °וכן סוטה דרבנן דקרי ליה בירושלמי חליצה פסולה גבי הא דא"ר שמעון ביאתה כו' דדמיא נמי לסוטה דאורייתא דאין בה זיקה דטומאה כתיב בה כעריות אבל מחזיר גרושתו ואסור לבטל מצות יבמין לא נגרעה בהם הזיקה ולהכי חשיבי חליצה כשרה: **דנפול** בזה אחר זה נפלה חדא חלין לה ראובן כו'. הקשה ה"ר אברהם מבורגויי"ל אמאי נקט שלש אחיות לחידוש זה יכול להשמיענו אפי' בב' אחיות היכא דנפול בבת אחת דכל אחד ואחד חולץ לשתיהן משום דיש זיקה וחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין ותי' דהתם משכחת לה שמתייבמת אחת דכשחלץ לשניה הויא ראשונה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה דתחזור להיתירה הראשון ומתייבמת לאח השני אע"ג דגם השני צריך לחלוץ לשניה משום דחליצה פסולה היא מ"מ אינה אסורה לו הראשונה משום אחות חלוצתו דכיון דחליצה זו לא עשה אלא משום חיזור כדמוכח לקמן (דף כח:) דפריך רבי יוסי בר' חנינא לר' יוחנן דאמר מתה השניה מותר בראשונה ממתני' דקתני חולצות שתיהן ולא מתייבמות ואמאי ליקו חד מינייהו ולחלוץ לשניה כו' והשיב לו ר' יוחנן אחיות איני יודע מי שנאן ואמאי לא שני ליה דחולצות ולא מתייבמות משום דשניה צריכה חליצה משניהם ולכך אסורה לשניהם הראשונה אלא ודאי לשני שריא כיון דלא חלץ לה אלא משום חיזור ואין ראיה דאיכא למימר דר' יוחנן לא בעי לשנויי הכי משום דסבר כשמואל דחליצה פסולה אין צריך לחזור ולפי סברתו היה יכול לומר דבשתי אחיות שריא אפי' שניה לשני ד)אם שחלצו לראשונה דרב לא מפליג לקמן בין ראשונה לשניה דאמר לקמן אפי' מתה ראשונה מותר בשניה ואין נראה לר"י דלעיל פ"ב (ד' יח.) משמע דלכ"ע בין למ"ד יש זיקה בין למ"ד אין זיקה שתיהן חולצות אי משום ביטול מצות יבמין או משום שנאסרה עליו שעה אחת כדפי' לעיל ודוקא ר' יוחנן הוא דאמר אחיות איני יודע מי שנאן ומתייבמת הראשונה: **נפלה** אידך חליץ לה כו'. והא דקרי לה אמצעית אע"פ שהיא אחרונה משום דהאחרות כל אחת לא חלצה אלא מן האחד וזו חולצת משניהם: **לדברי** האומר יש זיקה קאמר. ולא מסתברא ליה למימר דרב סבר יש זיקה וההיא דשומרת יבם לדברי האומרים אין זיקה קאמר משום דהתם קמ"ל תרתי דאין זיקה ומחיים אסור משום ביטול מצות יבמין משום הכי סבירא ליה דההיא אליבא דנפשיה: מאי

מסורת הש"ס

א) צ"ל רבה. יעב"ץ, ב) לקמן נח: נג., ג) לעיל יח: ע"ש, ד) פ"א אחר.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וחליצה פסולה וכו' וכן סוטה דרבנן דקרי ליה בירושלמי וכו'. ע' לעיל דף יא ע"א תד"ה רש"א:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה וחליצה. כמו שפירש בקונטרס. נ"ב וכ"ד הרמב"ם: [ב] שם אלא נראה לר"י דלא כו'. נ"ב וכן עיקר ועי"ל כ ע"ב וכ"ה בתוספתא פ"י (ועמ"ש רבינו באה"ע סי' ק"ע ס"ק ט"ו וס"ק מ"ה):

תוס' חד מקמאי

ובמאי דאמר שמואל חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות נפטרו אחיות פסק הרב כשמואל ואליבא דרב אשי דאע"ג דלא אלימא זיקה לשווי צרה כערוה והוצרך הרב ז"ל למפסק הלכתא כשמואל ואליבא דרב אשי משום דסוגייא קמא בשמעתתא משוי לחליצה צרות כאחיות ופליגא אדרב אשי לפיכך הוצרך ליה למיפסק כשמואל ולעולם בחליצה פסולה דפליגי רב ושמואל הלכה כרב דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין. הלכך הא דתנן הכא חולצות האחיות ולא מתייבמות כל אחת ואחת צריכה חליצה משניהם והרב ז"ל ודאי הו"ל (להצריך) [לפרש] כדברי רב שאמר ג' אחיות יבמות וכו' כדאוקימנא בגמ' דנפול בזה אחר זה אבל בבת א' כל אחת צריכה חליצה משניהם אלא שקצר הרב ז"ל דבריו כמנהגו ואי איכא א) מאן דס"ל דמשום דס"ל לרב אלפס הלכתא כשמואל לכך קצר בדברי הרב. ומנ"ל לרב ז"ל דהלכתא כשמואל והא קי"ל כרב באיסורי. ואי משום דתניא כוותיה דרב אשי חלץ לאחיות לא נפטרו צרות לצרות (לא) נפטרו אחיות לא פליג רב אדשמואל בהא מלתא וכל המיקל בו צריך להביא ראיה לדבריו ואין רוח חכמים נוחה הימנו. והוי יודע דמאי דאמרי' בגמ' גבי האי מתני' דילמא אדמייבם חד מיית אידך וקא בטלה מצות יבמין כלומר דאזלא אחותה בלא חליצה דוקא אליבא דמ"ד אין זיקה אבל למ"ד יש זיקה וקי"ל כותיה ב) דלמא אדמייבם חד מיית אידך לא מפטרא אחותה בלא חליצה דתנן בפ' החולץ שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה משום ר' יהודה בן בתירה אמרו אומרים לו המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה מתה היבמה יכנוס את אשתו מת היבם צריכה חליצה ואמר נמי בר"פ כיצד אמר רב הונא אמר רב שומרת יבם שמתה מותר באמה אלמא קסבר אין זיקה ואסיקנא לאחר מיתה אין מחיים לא דאסור לבטל מצות יבמין ופרש"י ז"ל דאזלא יבמה בלא חליצה ג) כדתנן מת יבם מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצה וכיון דקי"ל יש זיקה אפי' בתרי אדמייבם חד מיית אידך לא מפטרה אחותה בלא חליצה אמר רבא בר רב הונא אמר רב שלשה אחיות יבמות שנפלו לשני אחים יבמין זה חולץ לאחת וזה חולץ לאחת והאמצעית צריכה חליצה משניהם פירוש אמצעית שלישי' א"ל רבא מדקאמרת אמצעית צריכה חליצה משניהם קסבר יש זיקה ולפיכך חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין אי הכי קמייתא נמי (לא) צריך אי נפיל בב"א הכי [נמי לא צריכא] דנפיל בזה אח"ז נפל חדא [חליץ] ראובן נפל אידך חליץ שמעון נפל אידך חליץ האי מיפקע זיקתו פירוש נפיל בבת א' שבאו לפני ב"ד לאחר שמתו ג' בעליהן ששלשתן צריכות חליצה אעפ"י שמתו בעליהן בזה אחר זה השתא מיהת כשבאו לפני ב"ד חליצה פסולה היא שכל אחד אחות וכל א' וא' צריכה חליצה מן האחין אבל בנפול בזה אח"ז שכל א' שמת בעלה באה לב"ד לחלוץ ועדיין לא מתו האחין האחרים וחלץ לה ראובן חליצה כשירה הוא ד) כיון שמת האחד קודם שמת השלישי וחליצה כשרה היא כשמת השלישי חליצה פסולה היא בין למ"ד יש זיקה בין למ"ד אין זיקה דאחות לשמואל דאמר חלץ לבעלת הגט לא נפטרה צרה והדר פריך לרב דאמר חליצה פסולה צריך לחזור על כל האחין מסיפא דקתני וכן אתה אומר בשני יבמין ויבמה אחת ואילו מרישא לא פריך ליה אלמא לאו מילתא מיתליין אהדדי נינהו וללישנא קמא חלץ לאחיות אף האחיות לא נפטרו וללישנא בתרא חלץ לאחיות נפטרו אחיות ופסק הרב כלישנא בתרא: איבעיא להו בעלת הגט ובעלת מאמר איזה מהן קודמת לחליצה ואסיקנא דכי הדדי

תוס' חד מקמאי

חלוצתו ומיהו למ"ד אין זיקה אין צריכה לחזור על כל האחין. למ"ד יש זיקה לא אלימא חליצה פסולה למפקע זיקה וכ"ת מכדי רב אתא לאשמועינן חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין למה לי לאשמועינן בנפול בזה אחר זה ובאמצעית (אתא) לאשמועינן בנפול בבת אחת וכל אחת צריכה חליצה משניהם. אין הכי נמי אלא רבותא אשמועינן לא מיבעיא אי דנפיל בבת אחת דזיקה אלימא היא וצריכה לחזור על האחין אלא אפילו חלץ זה לאחת וזה חלץ לאחת דקלשא ליה זיקה משום איסור [אחות] חלוצתו אפ"ה צריכה לחזור על האחין (ליבומי) [אי נמין] לא מיבעיא דנפול בבת א' דכיון דיש זיקה הו"ל חליצה פסולה דאורייתא דהיא זקוקתו ואלא אפי' בזה אח"ז שאין החליצה פסולה משום זיקה אלא משום [אחות] חלוצתו שאינה פסולה אלא מדרבנן [מ"מ] צריכה לחזור על האחין. וחליצה פסולה דאשמועי' משום דאינה ראויה להתייבם. ושמואל אמר א' חולץ לכולן. מכדי שמעינן ליה לשמואל דאמר חליצה מעולה בעיא דאמר (ש"מ) חלץ לאחיות לא נפטרו צרות היכי דקיימא חליצה דשמעון חליצה כשרה חליץ לה ראובן חליצה פסולה ומשני מאי אחד חולץ לכולן אאמצעית דהא לא מיפטר לה. והא כולן קאמר כיון דרובא גביה קרי להו כולן ואב"א כי קאמר שמואל חליצה מעולה בעיא למפטר צרה אבל אנפשה פטרה. כתבתי דברי שמואל אע"פ דהלכה כרב לאשמועינן דבמלתא דחלץ לאחיות לא פליג עליה דרב ואיכא למ"ד אליבא דרב כיון דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין הכי נמי צריכה לחזור על כל הצרות וכיון דהלכה כשמואל דאמר [חלץ] לצרות נפטרו אחיות שמעינן דלית הלכתא כרב דהא בהא תליא. ולאו מילתא היא דגרסינן בפרק רבן גמליאל נתן לה גט לזו וגט לזו חולץ לראשונה וכו' לימא תהוי תיובתא

א) עי' ברא"ש כאן. ב) נראה דצ"ל אפילו אדמייבם חד מיית אידך לא מפטרא וכו'. ג) נראה דחסר כאן וצ"ל והא דתנן דאם מת יבם מוציא את אשת אחיו בחליצה היינו למ"ד דיש זיקה וכיון דקי"ל דיש זיקה וכו'. ד) צ"ל וכן כשמת השני.